

SPF

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag juli - december 2021

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	04
2.	Inleiding verantwoord beleggen	06
3.	Uitsluitingsbeleid	12
4.	Engagement	16
5.	Bijlagen	23

1. Samenvatting

In het afgelopen halfjaar heeft Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (hierna: het pensioenfonds of SPF) verschillende stappen gezet op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Hieronder vindt u een korte samenvatting van de relevante beleidsaanscherpingen en implementatiestappen die zijn gezet in het afgelopen half jaar.

We hebben onze MVB belief aangepast

SPF heeft haar investment beliefs in de tweede helft van 2021 geherformuleerd. Deze beliefs vormen de algemene overtuiging van het pensioenfonds ten aanzien van beleggen en de houding ten aanzien van de risico's. Periodiek vindt herijking plaats van de investment beliefs om te waarborgen dat ze actueel blijven. Ten aanzien van MVB is het belief als volgt geformuleerd:

Wij richten ons beleggingsbeleid maatschappelijk verantwoord in, omdat wij geloven dat dit waarde toevoegt in de portefeuille en we daarmee bijdragen aan een toekomstige leefbare wereld.

Toepassing

SPF formuleert haar eigen MVB-beleid in de vorm van uitsluitingen, engagementprogramma's en MVB-doelstellingen en implementeert dit waar mogelijk. Hierbij maakt SPF een integrale afweging tussen sociale- en milieu aspecten, rendement en risico en het kostenaspect van het MVB-beleid. Het pensioenfonds volgt in haar beleid de maatschappelijke ontwikkelingen en streeft er naar om over een steeds groter deel van haar portefeuille een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid te voeren.

ESG maatwerkbenchmark en invulling

SPF heeft in 2021 besloten dat het een deel van de aandelenportefeuille passief wil invullen waarbij de ESG-overtuigingen van het fonds worden toegepast. SPF integreert daarin haar eigen MVB-beleid. Dit beleid bestaat uit de volgende onderdelen; uitsluiten van controversiële wapens, UN Global Compact schenders, tabak, steenkolen, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas en zogenaamde laggards (ondernemingen met een slechte ESG-score van CCC of B). Daarnaast streeft SPF naar een reductie van de CO₂ voetafdruk van de portefeuille van 30% ten opzichte van de MSCI-wereld en een ESG-score die minimaal 15% hoger ligt dan de ESG-score van de MSCI-wereld.

Naar verwachting zal de ESG benchmark per 1 mei 2022 worden doorgevoerd.

In 2022 onderzoekt SPF de mogelijkheden tot het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het doen van thematische engagement.

We hanteren een escalatiestrategie voor wanneer dialogen niet lopen zoals wij verwachten

SPF hanteert een escalatiestrategie voor het geval dat dialogen met ondernemingen uit de engagement programma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hoger geplaatste) contactpersonen of door het versturen (al dan niet gezamenlijk met andere beleggers) van een urgentie-brief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan SPF haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegenstemmen op aandeelhoudersvergaderingen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij de engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd indien ESG hierin onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd indien de ESG kennis binnen het bestuur onder de maat is. De onderneming kan hierover ook actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten.
- Het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergaderingen.
- Het plaatsen van aandeelhoudersresoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.
- Indien de onderneming internationale normen schendt en onderdeel is van het normatieve engagement programma dan is het uiterste middel uitsluiting van beleggingen. De onderneming kan worden uitgesloten van beleggingen wanneer de escalatiestrategie niet succesvol is gebleken en de onderneming geen stappen onderneemt om de schending op te heffen.

We hebben onze uitsluitingsgronden aangescherpt met schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas

SPF hanteert een restrictief beleid ten aanzien van steenkool en teerzanden. In augustus 2021 zijn de uitsluitingsgronden aangescherpt met schaliegas en -olie en het winnen van olie en gas in het Arctisch gebied. Ondernemingen worden per 31 december 2021 uitgesloten van belegging als:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de winning van schaliegas en/of -olie.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de winning van olie en gas in het Arctisch gebied.

Wij voldoen aan SFDR, Taxonomie en hebben stappen gezet op de IMVB-convenantsverplichtingen

Afgelopen halfjaar heeft SPF de vereisten van de SFDR en Taxonomie verder geïmplementeerd. De pensioenregeling is aangemerkt als een regeling met ecologische en sociale kenmerken, door het gevoerde MVB-beleid (art. 8). Dat betekent dat wij vanaf 2023 zullen rapporteren over de impact van onze beleggingen op mens en milieu. De wetgever wordt in de toekomst steeds specifiekere waar het gaat om richtlijnen voor transparantie. De komende tijd wordt daarom verder gewerkt aan het blijven voldoen aan de transparantieverplichtingen die vanuit duurzaamheidswetgeving worden gevraagd.

Ook is SPF lid van het IMVB-convenant en heeft zij met due diligence en de engagement programma's verdere invulling kunnen geven aan de IMVB-verplichtingen.

We zijn een aantal plekken gedaald op de VBDO-benchmark

Op 1 november 2021 heeft de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) de 15e editie van de benchmarkstudie naar verantwoord beleggen door Nederlandse pensioenfondsen gepubliceerd. Na een flinke stijging in 2020 zijn we dit jaar, ondanks dat onze totaalscore stabiel is gebleven, een aantal plaatsen gezakt naar plek 27 (uit 50). Kortom: hoewel de score van SPF stabiel is gebleven, zijn andere pensioenfondsen beter gaan presteren. Naar verwachting zal onze score komend jaar verbeteren.

Statistieken uitsluiten en engagement

SPF heeft het afgelopen halfjaar haar invloed als belegger en aandeelhouder ingezet om invulling te geven aan het MVB-beleid. Hieronder is een samenvatting gemaakt van de activiteiten op het gebied van uitsluiten en engagement.

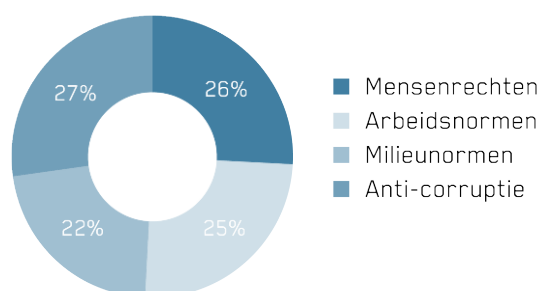
Uitsluiten

In bepaalde landen, bedrijven of bedrijfstakken investeert SPF niet. Dat kan zijn omdat deze een negatieve bijdrage leveren aan de gezondheid (tabak), klimaat (steenkolen, teerzanden, schalieolie- en gas en arctische olie- en gas) of in strijd handelen met algemene normen die SPF onderschrijft (controversiële wapens). Ook het overschrijden van internationaal geaccepteerde normen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen kan reden tot uitsluiten zijn.

Normatief engagement

SPF vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden en hen te bewegen tot verantwoord gedrag. Wij noemen dit 'Normatief engagement' of 'Normatieve dialogen' waarbij het doel is om schendingen van normen door bedrijven te stoppen, te voorkomen en waar mogelijk te herstellen. Op dit moment is SPF in gesprek met 76 ondernemingen in het kader van het Normatief engagement programma. In totaal lopen er 116 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

FIGUUR 1.1 ENGAGEMENTPROGRAMMA SPF NAAR NORMSCHENDING

2. Inleiding verantwoord beleggen

SPF past instrumenten van verantwoord beleggen toe bij het beheer van haar vermogen. In deze halfjaarlijkse rapportage leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten door het pensioenfonds zijn ondernomen. Op de website van SPF vindt u beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een kort overzicht van de achtergrond van verantwoord beleggen.

2.1. Wat houdt verantwoord beleggen in?

SPF houdt bij het beleggen rekening met mens, milieu, duurzaam ondernemen en hoe ondernemingen worden bestuurd. Het gaat bij onze beleggingskeuzes om een goed én verantwoord rendement. Daarom besteden wij waar nodig en mogelijk in ons beleggingsbeleid aandacht aan ecologische, sociale en governance (ESG) onderwerpen. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt een belangrijke rol.

2.2. Wat zijn de uitgangspunten?

Voor het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid (hierna MVB-beleid) hanteert het pensioenfonds drie belangrijke internationaal geaccepteerde raamwerken voor verantwoord ondernemen, namelijk: het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact), de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (Guiding Principles).

Het Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;
- Arbeidsnormen;
- Milieu;
- Anticorruptie.

Het UN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage 5.1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, principes van de International Labour Organisation (ILO), de Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling en de VN conventie tegen corruptie. Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedsfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook nog consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De Guiding Principles geven internationaal geaccepteerde richtlijnen over hoe ondernemingen met mensenrechten dienen om te gaan. Deze raamwerken en de genoemde thema's vormen een belangrijk uitgangspunt voor ons MVB-beleid.

2.3. Wat doet SPF?

Verantwoord beleggen kan op verschillende manieren worden ingevuld. Daarbij staan diverse instrumenten ten dienste van SPF. Het pensioenfonds kiest voor een combinatie van verschillende instrumenten voor de uitvoering van MVB-beleid. Bij het in praktijk brengen van het MVB-beleid maken wij gebruik van de volgende MVB-instrumenten:

1. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
2. Uitsluitingsbeleid;
3. Doelinvesteringen, green bonds; en
4. ESG-integratie, het integreren van duurzaamheidsinformatie in de beleggingsprocessen.

De instrumenten en de gemaakte keuzes worden ieder in afzonderlijke hoofdstukken besproken.

2.4. Reikwijdte van het MVB-beleid

SPF maakt voor het beheer van het vermogen gebruik van meerdere externe vermogensbeheerders. Het MVB-beleid kan direct worden toegepast op beleggingen die zijn vormgegeven in eigen beleggingsmandaten. Wanneer SPF echter gebruik maakt van beleggingsfondsen is het niet

mogelijk een eigen MVB-beleid toe te passen. Dan is het beleid van de aangestelde fondsbeheerder leidend voor de invulling en uitvoeringen van een eventueel MVB-beleid. Gezien de samenstelling van de huidige portefeuille is het niet mogelijk om het MVB-beleid op alle beleggingen toe te passen. Bij (wijzigingen van) de samenstelling en invulling van de beleggingsportefeuille en managersselectie worden MVB-overwegingen meegenomen.

Aandelen

De wereldwijde aandelenbeleggingen voor ontwikkelde markten en opkomende markten zijn momenteel voor het overgrote deel ondergebracht in (multi-manager) beleggingsfondsen bij Russell Investments waarin meerdere institutionele beleggers participeren. Dit betekent dat het niet mogelijk is om de eigen uitgangspunten van het MVB-beleid toe te passen. Wel voert Achmea Investment Management namens SPF een dialoog met ondernemingen in de aandelenportefeuille die UN Global Compact principes hebben geschonden. Russell Investments voert een eigen MVB-beleid, bestaande uit het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, het aangaan van een dialoog met ondernemingen en het uitsluiten van wapens (clustermunitie). Russell Investments rapporteert jaarlijks op hoofdlijnen over het gevoerde MVB-beleid. Het pensioenfonds publiceert deze rapporten op haar website¹².

Daarnaast belegt SPF in een tweetal indexvolgende fondsen van BlackRock. Het pensioenfonds heeft gekozen voor ESG-screened varianten van de BlackRock indexoplossingen. Dit betekent dat ondernemingen die betrokken zijn bij productie en distributie van controversiële wapens en ondernemingen die als schender worden aangemerkt van de UN Global Compact principes (mensenrechten, arbeidsnormen, corruptie en milieu) worden uitgesloten. Dit uitsluitingsbeleid wordt toegepast op het BlackRock aandelen Europa beleggingsfonds en het BlackRock aandelen US beleggingsfonds waarin het pensioenfonds belegt.

Voor de discretionaire aandelenmandaten bij Robeco (wereldwijd multi-factor) en Investec (Japan) wordt het MVB-beleid van SPF toegepast.

Vastrentende waarden

SPF heeft voor de Europese bedrijfsobligatieportefeuille een eigen discretionair mandaat. Dit betekent dat het uitsluitingsbeleid direct wordt toegepast op deze beleggingen. Als gevolg daarvan wordt er niet belegd in leningen van ondernemingen die controversiële wapens of tabak produceren of ondernemingen die de uitgangspunten van het UN Global Compact schenden. Het normatieve engagementprogramma is ook van toepassing op ondernemingen in de Europese bedrijfsobligatieportefeuille.

De wereldwijde High Yield beleggingen zijn ondergebracht in een beleggingsfonds van Achmea Investment Management

met onderliggend meerdere externe high yield managers. Producenten van controversiële wapens, tabak en UN Global Compact schenders zijn uitgesloten. Deze uitsluitingen gelden ook voor het Green bond fonds en het Lagere Overheden Kasgeldfonds. Voor deze fondsen wordt het engagement programma van Achmea Investment Management toegepast.

Voor staatsobligaties geldt dat niet belegd wordt in obligaties van landen waaraan de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties en/of de Europese Unie een sanctie heeft opgelegd. Per 1 januari 2022 geldt een aangescherpt landenbeleid. Landen worden per 31 januari 2021 op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

- Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
- Machthebbers op systematische en grove wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden;
- Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
- Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Het landenuitsluitingenbeleid is van toepassing voor de discretionaire staatsobligaties en EMD.

Voor het discretionaire Emerging Markets Debt Local Currency mandaat bij Investec wordt ons MVB beleid toegepast.

De ESG rating van de bedrijfsobligatieportefeuille dient minimaal gelijk te zijn aan de ESG rating van de benchmark.

Alternatieve beleggingen

Bij het selecteren van nieuwe fondsen voor alternatieve beleggingscategorieën houdt SPF rekening met de hiervoor genoemde MVB-uitgangspunten.

Private Equity

Bij de selectie van private equity fondsen beoordeelt SPF zorgvuldig de inspanningen van beheerders op het gebied van ESG en maatschappelijk verantwoord beleggen. Tijdens due diligence wordt veel aandacht besteed aan de integratie van ESG factoren in de organisatie en de processen. Vragen die beantwoord moeten worden zijn: Heeft de beheerder een voldoende duidelijk beleid geïmplementeerd? Worden ESG risico's in kaart gebracht bij de aankoop van portefeuillebedrijven en worden doelstellingen gedefinieerd om positieve impact te creëren? Op welke manier monitort de manager de voortgang en wordt over ontwikkelingen gerapporteerd? Alle private equity fondsen in de portefeuille hebben een gedegen ESG beleid. Aanvullende afspraken over ESG zijn vastgelegd in side letters met de beheerders.

¹ <https://www.fysiopensioen.nl/-/media/sites/fysiotherapeuten/downloads/spf-responsible-investing-russell-investments-2021.pdf>

² <https://www.fysiopensioen.nl/-/media/sites/fysiotherapeuten/downloads/spf-stembeleid-russell-2021.pdf>

Tijdens monitormeetings overlegt SPF met de fondsbeheerders over de ontwikkelingen en voortgang op ESG gebied. SPF spoort de beheerders aan transparantie op dit gebied te blijven vergroten en, indien dit nog niet het geval is, zich te committeren aan de UN Principles for Responsible Investment.

Infrastructuur

Sinds 2020 belegt het pensioenfonds in Infrastructuur via Achmea Investment Management en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling, als bij de uitvoering duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan milieu-aspecten, maar ook aan sociaal-maatschappelijke factoren en aan goed fondsbestuur en transparantie (ESG-criteria). Fondsmanagers worden actief aangespoord te beleggen conform de regels van de United Nations Principles for Responsible Investments (UNPRI) en deze regels te ondertekenen. Het pensioenfonds heeft er bewust voor gekozen om met haar infrastructuur beleggingen positieve klimaatimpact te realiseren en heeft dit in de portefeuille vastgelegd met een normallocatie van 25% voor de sector duurzame energie. Tevens worden fondsmanagers gevraagd om de CO₂-footprint van hun portefeuille in kaart te brengen, CO₂-doelstellingen te formuleren en hierover te rapporteren.

SPF hanteert bij het selecteren van nieuwe infrastructuurfondsen in haar due-diligence diverse duurzaamheidscriteria en neemt deze criteria ook mee in de weging bij de selectie van de beste fondsen. Daarnaast worden aandeelhoudersvergaderingen van de fondsen bijgewoond en gebruik gemaakt van het stemrecht. De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid komen aan de orde zowel op de aandeelhoudersvergadering als door middel van engagement en dialoog rechtstreeks met de fondsbeheerder.

Vastgoed

SPF belegt hoofdzakelijk in indirect vastgoed via Sweco CC en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling (strategische en jaarplannen), als bij de uitvoering (investerings- en desinvesteringsbeslissingen en monitoring) duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan ecologische, sociale en governance (ESG) aspecten ³.

Voor de vastgoedportefeuille heeft SPF een MVB-beleid op drie ESG-pijlers. Ten aanzien van de E-pijler wil SPF de CO₂-voetafdruk van de vastgoedbeleggingen reduceren. Hiertoe zal de afdruk in toenemende mate in kaart worden gebracht en reductiedoelstellingen worden gesteld. Ten aanzien van de S-pijler wordt geïnventariseerd of fondsmanagers huurders hebben die op de uitsluitingslijst van het pensioenfonds staan en gaat het de dialoog aan met fondsbeheerders over het thema Gezondheid & Welzijn. Dit sluit goed aan bij het thema Gezondheid van SPF. Op het vlak van de G-pijler wordt transparantie gestimuleerd in bestuur

en rapportages en wordt aangedrongen op rapportages volgens maatstaven van de European Association for Investors in Non-Listed Real Estate Vehicles (INREV).

Daarnaast speelt informatie uit de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) een rol. Er wordt gemeten welk deel van de vastgoedfondsen participeert in GRESB, welk deel de peer group outperformed en welk deel actief duurzaamheidsdoelen tracht te realiseren met behulp van actiepunten. Ieder jaar worden in de rapportagecyclus de resultaten van de fondsen die deelnemen aan GRESB gedeeld en besproken. Deze scores maar ook andere maatregelen die de fondsmanager neemt in het kader van ESG worden meegenomen in de kwartaalrapportages en beleggingsformulieren van het betreffende fonds.

SPF hanteert bij het selecteren van nieuwe vastgoedfondsen in haar due diligence diverse duurzaamheidscriteria en neemt deze criteria ook mee in de weging bij de selectie van de beste fondsen. Sweco CC bezoekt namens SPF aandeelhoudersvergaderingen van de fondsen en maakt actief gebruik van het stemrecht. Twee maal per jaar wordt aan alle fondsmanagers gevraagd of en in hoeverre huurders in hun huurdersbestand aanwezig zijn die voorkomen op de uitsluitingslijst.

Green bonds

Als onderdeel van de ambities belegt SPF momenteel ruim 4,5% van haar vastrentende waarde portefeuilles in Green Bonds. Voor de staat- en bedrijfsobligatieportefeuilles zijn green bond streefallocaties opgesteld. Deze streefpercentages worden periodiek geëvalueerd. De doelallocatie is in 2021 vastgesteld op 4,5%. Onderdeel is de belegging in het Achmea IM Green Bond Fund⁴.

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame ofwel 'groene' projecten. Deze zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie in gebouwen, duurzaam transport, of duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. Financieel gezien hebben Green Bonds globaal dezelfde risicorendementskenmerken als reguliere obligaties, hoewel zich bescheiden verschillen in spread (zowel positief als negatief) kunnen voordoen. De eerste Green Bond werd uitgegeven in 2008, in antwoord op de vraag van beleggers die middels hun beleggingen een bijdrage wilden leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Sindsdien is de markt sterk gegroeid. Om te zorgen dat Green Bonds ook echt groen zijn, heeft de financiële sector criteria ontwikkeld die bepalen welke activiteiten ook echt bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering, dus echt als groen bestempeld kunnen worden. Zo zijn er de Green Bond Principles die vooral gaan over verantwoord beheer van de middelen, zorgvuldige selectie van te financieren activiteiten en transparante verslaglegging over besteding en impact van

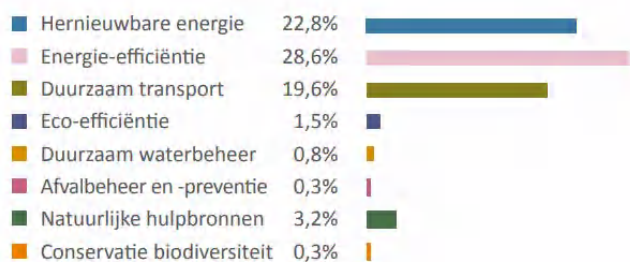
³ <https://www.fysiopensoen.nl/-/media/sites/fysiotherapeuten/downloads/spf-mvb-jaarverslag-2020.pdf>

⁴ <https://www.fysiopensoen.nl/-/media/sites/fysiotherapeuten/downloads/spf-mvb-beleid.pdf>

de beleggingen. Daarnaast heeft het Climate Bond Initiative een Green Bond Standard ontwikkeld met een lijst van duurzame activiteiten die in aanmerking komen voor financiering.

Onderstaand het gebruik van de opbrengsten voor het Green Bond Fund per 31-12-2021:

FIGUUR 2.4.1 GEBRUIK VAN OPBRENGSTEN GREEN BONDS IN GREEN BOND FUND PER 31-12-2021

Er wordt een eigen raamwerk gehanteerd voor het beoordelen van de mate waarin de obligatie als 'groen' kan worden gekwalificeerd. Dit raamwerk is gebaseerd op de criteria ('taxonomie') van het Climate Bond Initiative, dat ook de Green Bond Principles volgt. Daarbij is in het raamwerk ook de eis opgenomen dat het uitgeven van een green bond past binnen de strategie van de uitgevende instelling.

In bijlage 5.4 wordt per beleggingscategorie weergegeven welke MVB-instrumenten SPF toepast.

2.5. Due diligence beleid

SPF heeft in juni 2021 een due diligence beleid opgesteld in lijn met de vereisten van het IMVB-convenant voor pensioenfondsen. Dit beleid is terug te vinden als bijlage van het MVB-beleid van SPF. SPF heeft Achmea IM aangesteld als ESG dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het MVB-beleid van het Pensioenfonds. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het due diligence beleid uit en geeft zij uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan SPF.

Door onze beleggingsportefeuille (wereldwijde aandelen en bedrijfsobligaties) te screenen identificeren wij (potentiële) negatieve impact op de samenleving en het milieu. Dit zijn de belangrijkste (potentiële) ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Ter beoordeling wordt vervolgens gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of het milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de

onderneming en het effect op de samenleving en/of het milieu. De thematische aandachtgebieden van SPF zijn mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

Wanneer er een (potentiële) negatieve impact wordt geïdentificeerd, gaan wij de dialoog aan met de onderneming. Als na verloop van tijd blijkt dat een onderneming geen progressie maakt in het voorkomen/verhelpen van de negatieve impact, gaan wij over tot het uitsluiten van de onderneming. Daarnaast is een aantal ondernemingen al op voorhand uitgesloten in verband met structurele schendingen en het niet openstaan voor dialoog om de schending op te heffen. De resultaten van de due diligence screening en de actie die is ondernomen door het pensioenfonds staan vermeld in onderstaande tabel:

TABEL 2.5.1

Per 31-12-2021	Aantal ondernemingen uitgesloten op normatieve gronden	Nieuw normatieve dialogen 2021
Mensenrechten	21	6
Arbeidsnormen	3	6
Milieu	4	4
Anti-corruptie	0	6

In hoofdstuk 3.3 van dit MVB halfjaarverslag is terug te vinden welke ondernemingen zijn uitgesloten en is tevens aangegeven op basis van welke norm en schending dit plaatsvond. In hoofdstuk 4 van dit MVB-halfjaarverslag staat de voortgang van het normatieve engagement programma vermeld. In hoofdstuk 4.3 staan per thematisch aandachtsgedebied de namen vermeld van de ondernemingen waarmee de dialoog is gestart.

2.6. ESG integratie

SPF neemt bij voorkeur duurzaamheidsinformatie mee in het beleggingsproces. Dit wordt ESG-integratie genoemd. SPF heeft de overtuiging dat het structureel meewegen van ESG-informatie op de lange termijn bijdraagt aan het verbeteren van de rendement-risico karakteristieken van de portefeuille. SPF bepaalt hierom per beleggingscategorie hoe en in welke mate ESG-integratie strategieën het meest effectief in de praktijk toegepast kunnen worden.

CO₂(e)-emissiereductie (verwachte ingangsdatum 1-5-2022)

SPF heeft in de klimaatdoelstellingen verwoord te willen bijdragen aan de doelstelling van het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde beperkt te houden tot 1,5°C. Bij de samenstelling van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten wordt, zoals beschreven staat in de klimaatdoelstelling, een CO₂ reductie doelstelling van 30%

meegegeven ten opzichte van de reguliere MCSI Ontwikkelde Markten benchmark.

Best-in-class (verwachte ingangsdatum 1-5-2022)

SPF zet in op ESG-integratie via een best-in-class benadering. SPF is van mening dat bedrijven die op ESG-gebied sterk achterblijven bij sectorgenoten, niet in de beleggingsportefeuille horen. SPF heeft besloten om bij het beheer van de aandelenportefeuille ontwikkelde landen een best-in-class benadering toe te passen. Bedrijven met een ESG rating B of CCC worden uitgesloten van belegging. Daarbij wordt als prestatiedoelstelling opgenomen dat er minimaal een 15% betere ESG score is op portefeuilleniveau dan de MSCI Wereldindex, met als restrictie dat de individuele scores op E, S en G ten minste gelijk zijn aan de benchmark.

2.7. Hoe legt SPF verantwoording af?

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed MVB-beleid. Wij doen daarom tweemaal per jaar verslag over de invulling van ons MVB-beleid. Ook rapporteren wij over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. De rapportages zijn toegankelijk via de website. De volgende documenten worden gepubliceerd:

1. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid;
2. Halfjaarlijks Verantwoord Beleggen Verslag;
3. Halfjaarlijks Voortgangsverslag Normatieve dialogen (voor het bestuur: niet publiek);
4. ESG-beleid Russell Investments;
5. Overzicht beleggingen per jaareinde.

3. Uitsluitingsbeleid

Er zijn verschillende redenen waarom wij ervoor kiezen om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kan het Pensioenfonds ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. In dat geval hanteert het pensioenfonds op voorhand een uitsluitingsbeleid. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen schenden, bijvoorbeeld rondom mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen de uitgangsbasis. Het uitsluitingsbeleid van het Pensioenfonds richt zich op drie criteria, namelijk producenten van controversiële wapens, tabaksproducenten, steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas, Arctische olie- en gas en structurele schenders van het UN Global Compact.

3.1. Controversiële Wapens

3.1.1. Definitie controversiële wapens

SPF kiest ervoor niet te beleggen in ondernemingen die controversiële wapens produceren. Wij vinden wapens controversieel wanneer deze onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Dit is de reden dat wij ons beleggingsuniversum op voorhand willen ontdoen van deze producten. In de praktijk gaat het om de volgende wapens:

1. Nucleaire wapens;
2. Biologische wapens;
3. Chemische wapens;
4. Antipersoonsmijnen;
5. Clustermunitie.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website van SPF.

3.1.2. Samenstelling uitsluitingslijst

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele beleggingsuniversum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt, is dat reden tot uitsluiting.

3.1.3. Uitsluiting controversiële wapens

Verbod beleggen in clustermunitie

Jaarlijks stuurt de AFM een nieuwe definitieve indicatieve uitsluitingslijst (risicoradar) rond. Er zijn in het afgelopen jaar geen relevante ontwikkelingen geweest. De ondernemingen op de lijst zijn voornamelijk hetzelfde als op de definitieve lijst van 2021. Op basis van deze informatie en de criteria van artikel 21a Besluit Marktmisbruik komt de AFM tot de volgende voorlopige indicatieve uitsluitingslijst voor 2022:

1. Poongsan Corporation (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie
2. Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd. (China) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie
3. LIG Nex1 Co Ltd. (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie

Zie bijlage 5.3 voor de specifieke ondernemingen die uitgesloten worden.

3.2. Tabaksproducenten

3.2.1. Definitie tabaksproducenten

SPF heeft besloten dat het beleggen in producenten van tabak niet past binnen de uitgangspunten van ons gezondheidsbeleid. SPF maakt de keuze om alle producenten van rookwaar van het beleggingsuniversum uit te sluiten. Wederverkopers van rookwaren, zoals supermarkten, tankstations en luchtvaartmaatschappijen worden niet uitgesloten van het beleggingsuniversum.

Op basis van het criterium tabak wordt elk halfjaar de lijst van uitgesloten ondernemingen vastgesteld binnen de betreffende beleggingsuniversums. Deze lijst wordt gecommuniceerd naar alle relevante vermogensbeheerders die de lijst toepassen.

Zie bijlage 5.3 voor de uitgesloten ondernemingen.

3.3. Steenkool, teerzanden, Schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas

3.3.1. Definitie

SPF hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van steenkool. Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

Teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie

Het Pensioenfonds hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzand, schaliegas en -olie en Arctisch gas en olie gerelateerde activiteiten.

De uitsluitingen zijn van toepassing op de niet-staatsobligaties van de discretionair beheerde integrale portefeuille.

In de bijlagen zijn de specifieke uitsluitingen te vinden.

3.4. Normschendingen

3.4.1. Schenders van internationale normen

Naast producenten van controversiële wapens vindt SPF ook dat ondernemingen die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden, moeten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hiervoor hanteert SPF een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights*. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De *UN Guiding Principles* geven handvatten voor staten en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

3.4.2. Vaststelling uitsluitingen

Voor de discretionaire aandelen- en bedrijfsobligatiemandaten wordt vastgesteld welke ondernemingen UN Global Compact principes schenden. Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt jaarlijks (medio-jaar) vast welke ondernemingen betrokken zijn bij schendingen van internationale normen. Leidraad hierbij zijn de principes van het UN Global Compact op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptie. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele beleggingsuniversum in de vorm van benchmarks.

Wanneer het onderzoeksbureau heeft geverifieerd dat een onderneming een schending pleegt op één van bovengenoemde principes kan dit aanleiding zijn met de onderneming in dialoog te gaan. SPF spreekt van een structurele schending wanneer de schending na de dialoog ten minste twee jaar nog niet (in voldoende mate) is opgeheven. Dan kan het Pensioenfonds overgaan tot uitsluiting van de onderneming. Beleggingen in uitgesloten ondernemingen worden verkocht. Geen nieuwe aandelen of obligaties worden aangekocht zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat. Bij een geverifieerde opheffing van de schending zal de onderneming van de uitsluitingslijst worden verwijderd.

In bijlage 5.3 zijn de specifieke schenders die uitgesloten worden te vinden.

3.4.3. Uitsluiting landen

Wij sluiten landen uit op basis van relevante sancties van de Verenigde Naties tegen de betrokken overheid. Bij het selecteren van vermogensbeheerders die namens ons beleggen in staatsobligaties kijken wij ook of zij hier rekening mee houden.

Per 1 januari 2022 worden landen op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

- Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
- Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze;
- Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
- Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Het landen uitsluitingenbeleid is van toepassing voor de discretionaire staatsobligaties en EMD.

In bijlage 5.3 zijn de specifieke landen die uitgesloten worden te vinden.

4. Engagement

Een onderneming is gericht op het maken van winst. Dit streven naar winstmaximalisatie kan echter op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het UN Global Compact, de OESO Richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. Wanneer ondernemingen deze internationale richtlijnen systematisch schenden, wordt gedrag onverantwoord. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de lange termijn. Daarom gaat het pensioenfonds in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis bij ondernemingen en het definiëren van 'good practices'. SPF gaat in gesprek met ondernemingen over lange termijn waardecreatie. Zo draagt SPF bij aan het bewaken van het juiste evenwicht en beschermt het haar belangen en die van haar deelnemers.

4.1. Dialoog en de minimale uitgangspunten

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Het is een centraal middel in het MVB-beleid van SPF. Met het aangaan van de dialoog willen wij het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, lange termijn waardecreatie stimuleren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten.

Wij spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen of anticorruptie schenden. Dit noemen wij **Normatief engagement**.

De doelstelling van normatieve engagement

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen is vaak een zaak van lange adem. Voor de engagementtrajecten wordt uitgegaan van een looptijd van drie jaar. Anders dan bij het instrument uitsluiting waarbij pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als betrokken belegger het management juist actief aansporen om het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **Normatieve Engagement** heeft als doel structurele schendingen van UN Global Compact principes, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en de media.

In de praktijk leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren wij uit in samenwerking met ISS ESG.

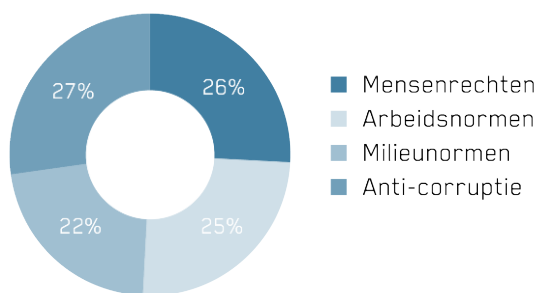
Om tot een selectie van de ondernemingen te komen, die vallen binnen het Normatief engagement programma, wordt een due diligence proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze ondernemingen gestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

SPF belegt voor het grootste deel van de aandelenbeleggingen in beleggingsfondsen. Ook voor de High Yield beleggingen is een fondstoplossing gekozen. Daarnaast heeft SPF een discretionair mandaat voor de bedrijfsobligatieportefeuille. Op de bovenstaande beleggingen is het engagement programma van toepassing. Voor de beleggingen in de beleggingsfondsen is het echter niet mogelijk om tot uitsluiting over te gaan indien een dialoog zich niet naar wens ontwikkelt.

4.2. Resultaten en voortgang engagementprogramma

SPF vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 31 december 2021 maken 76 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 116 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

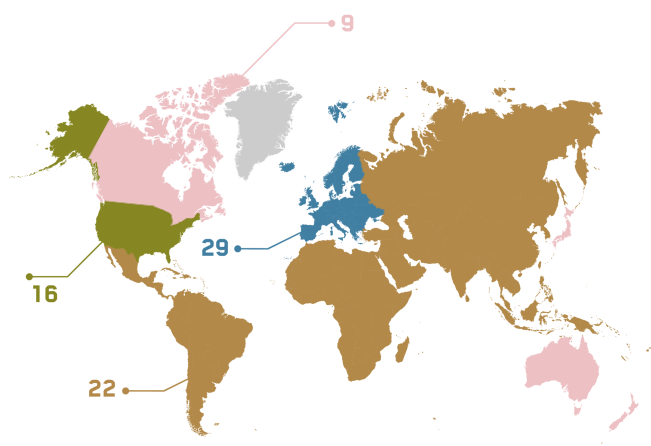
FIGUUR 4.2.1 NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 54 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 22 ondernemingen uit opkomende markten.

In het afgelopen halfjaar is met 19 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 4.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Voortgang van de lopende dialogen

Iedere dialoog heeft vier onderneming specifieke doelstellingen. Deze doelstellingen worden samengevat in vier mijlpalen, zoals weergegeven in onderstaande tabel. De mijlpalen worden in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Niet iedere mijlpaal is relevant in een dialoog. Per dialoog is bekeken welke mijlpaal wel of niet relevant is voor de onderneming. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel & verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem.

TABEL 4.2.1 MIJLPALEN

Mijlpalen	
1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 34% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 53% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 5% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 8% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 4.2.2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Indicatoren	Mijlpaal 1: Delen van relevante informatie
Er zijn geen maatregelen genomen	34%
Er is een toezegging gedaan	8%
Er zijn maatregelen geïnitieerd	53%
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	5%
n.v.t.	0%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 31% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 2% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 21% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 28% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 4.2.3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Indicatoren	Mijlpaal 2: Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	28%
 Er is een toezegging gedaan	21%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	31%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	18%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 49% van de dialogen de onderliggende doelstellingen zijn behaald, waarvan geen geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Voor 9% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 4.2.4 HERSTEL EN VERHAAL

Indicatoren	Mijlpaal 3: Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	28%
 Er is een toezegging gedaan	14%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	49%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	0%
n.v.t.	9%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 16% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 1% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 16% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 30% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 4.2.5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Indicatoren	Mijlpaal 4: Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	30%
 Er is een toezegging gedaan	16%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	16%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	1%
n.v.t.	37%

Afgesloten dialogen

In het totale engagementprogramma zijn 37 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending. Met 5 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming.

Voorafgaand aan het voortijdig afsluiten van een dialoog hanteren wij een escalatiestrategie. Bij deze bedrijven gaan wij de aandeelhoudersvergaderingen monitoren en beoordelen of er anders gestemd kan worden op de vergadering.

4.3. Normatieve dialogen

Onderstaand is aangegeven welke nieuwe dialogen rond normatieve schendingen zijn geïnitieerd in het afgelopen halfjaar. Het engagementprogramma rond normatieve schendingen wordt uitgevoerd in samenwerking met Achmea IM en gespecialiseerd onderzoeksbureau ISS ESG.

Mensenrechtenschendingen

Het doel van deze dialogen is het opheffen van de geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen. De onderneming moet aantonen dat de schending van relevante UN Global Compact principes, OESO richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij dit vaststelt.

Mensenrechtenschendingen kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen

genereren ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking. Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurde veiligheidsdiensten van ondernemingen.

SPF is in het tweede halfjaar van 2021 met 6 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) mensenrechtenschending.

**TABEL 4.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING H2 2021¹**

Onderneming	Gestart
Alphabet Inc.	Q3 2021
Rio Tinto	Q4 2021
Securitas AB	Q4 2021
UBS AG	Q4 2021
UBS Group AG	Q4 2021
Vestas Wind Systems A/S	Q3 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2021 is de dialoog met Westpac op het gebied van mensenrechten afgesloten.

UITGELICHT: Vermeende schending van de mensenrechten op de Filipijnen

Opgeheven schending: mensenrechten

In november 2019 startte het Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) een civiele procedure tegen **Westpac Banking Corp.** Het gaat om meer dan 23 miljoen gevallen waarbij de anti-witwas- en terrorismefinancieringswet zou zijn overtreden. Daarnaast zouden due diligence procedures op het gebied van seksuele uitbuiting van kinderen in Zuidoost-Azië bij klanten onvoldoende uitgevoerd zijn, dit speelde tussen 2013 en juli 2019.

Nadat Westpac haar fout had toegegeven ging het in september 2020 akkoord met een boete van AUD 1,3 miljard en het treffen van corrigerende maatregelen. In 2021 heeft de onderneming de boete betaald aan AUSTRAC, implementeert het preventieve maatregelen door middel van een responsplan en het heeft een *Statement of Agreed Facts and Admissions* ingediend bij het Federale Hof van Australië. Daarin staan de overeengekomen herstelmaatregelen. Westpac heeft in de dialoog bevestigd dat er geen openstaande zaken zijn die verband houden met de overeenkomst met AUSTRAC. De beoordeling is dan ook gewijzigd naar Groen, score 4 (Herstelmaatregelen in uitvoering).

Arbeidsnormenschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschending. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormenschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact, OESO richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights, in het bijzonder de principes die gaan over arbeidsnormen, vormen financiële en reputatierisico's voor de onderneming en voor belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Structurele schendingen van arbeidsnormen kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel met een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen ondernemingen zelf als binnen de ketens van toeleveranciers.

De onderneming moet aantonen dat de schending van UN Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven.

SPF is in het tweede halfjaar van 2021 met 6 ondernemingen een dialoog gestart rond een (vermeende) arbeidsnormenschending.

**TABEL 4.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
ARBEIDSNORMENSCHENDING H2 2021¹**

Onderneming	Gestart
Accenture Plc	Q3 2021
Alphabet Inc.	Q3 2021
Daqo New Energy Corp.	Q3 2021
Ecopetrol SA	Q3 2021
Facebook, Inc.	Q3 2021
Petroleos Mexicanos SA	Q4 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de rapportageperiode zijn met twee ondernemingen de dialoog positief afgesloten, namelijk met LafargeHolcim, ACC Ltd. en Wynn Resorts.

Het engagementtraject met **LafargeHolcim Ltd.** is positief afgesloten, nadat de onderneming maatregelen heeft genomen om de gezondheid en veiligheid van haar werknemers bij haar dochteronderneming **ACC Ltd.** in India te verbeteren. De onderneming is regelmatig in gesprek met de vakbonden en het heeft beleid geïmplementeerd ter voorkoming van dodelijke ongevallen. Deze maatregelen hebben geleid tot een algehele daling van het aantal dodelijke ongevallen op de werkplek.

Milieuschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de gevonden schendingen van het UN Global Compact en de OESO richtlijnen en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact en de OESO richtlijnen, in het bijzonder de principes die gaan over milieu, vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze principes. Mochten zij zich wel daaraan schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat een schending van UN Global Compact principes of OESO richtlijnen structureel is opgeheven waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstelplannen.

SPF is in het tweede halfjaar van 2021 met 4 ondernemingen een dialoog opgestart rond een (vermeende) milieuschending.

**TABEL 4.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
MILIEUSCHENDINGEN H2 2021¹**

Onderneming	Gestart
BASF SE	Q4 2021
Ecopetrol SA	Q3 2021
Lonza Group AG	Q3 2021
Petroleos Mexicanos SA	Q4 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2021 is de dialoog met BASF en Lonza Group afgesloten.

BASF heeft naar behoren maatregelen uitgevoerd, waarmee het opvolging geeft aan de bevindingen van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) uit 2013. De herstelmaatregelen van BASF hebben betrekking op verantwoord productbeheer, verbeterde instructies op het etiket en het verspreiden van gebruiksaanwijzingen via scholing. BASF benadrukte bovendien dat het zich inzet om met betrokkenen samen te werken om de gezondheid van bijen te bevorderen. De dialoog met BASF SE is dan ook positief afgesloten.

In juli 2021 kondigde het Zwitserse chemiebedrijf **Lonza Group AG** aan de verkoop van Lonza Specialty Ingredients (LSI) aan een private equity-consortium te hebben afgerond. Dit bedrijfsonderdeel ontving veel kritiek, omdat bij een productiefaciliteit lachgas (N₂O) vrijkwam. Lonza verklaarde dat de productie van een katalysator die ervoor moet zorgen dat de uitstoot met 98% wordt verminderd, zal worden overgenomen door de nieuwe eigenaar. Aangezien de onderneming niet langer eigenaar is van het bedrijfsonderdeel, oordeelt ISS ESG dat Lonza Group niet langer wordt geassocieerd met de buitensporige N₂O-emissies. De dialoog wordt daarmee afgesloten.

Anti-corruptieschendingen

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten. Overtredingen van internationale principes op het gebied van anticorruptie kunnen schadelijk zijn voor de reputatie van een onderneming en de waarde van merken.

Eén van de universele principes van het UN Global Compact en OESO richtlijnen is gericht op corruptie. Dit principe roept ondernemingen op preventieve en handhavingsmaatregelen in te stellen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anticorruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij ondernemingen te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, tussenpersonen en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

SPF is in het tweede halfjaar van 2021 met 6 ondernemingen een dialoog gestart rond een (vermeende) corruptieschending.

**TABEL 4.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
CORRUPTIESCHENDINGEN H2 2021¹**

Onderneming	Gestart
Ackermans & van Haaren NV	Q4 2021
Alibaba Group Holding Ltd.	Q3 2021
Alphabet Inc.	Q3 2021
SAP SE	Q4 2021
Swedbank AB	Q4 2021
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Q4 2021

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2021 zijn geen van de dialogen op het gebied van corruptie afgesloten.

5. Bijlagen

5.1. Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het UN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

5.2. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2016 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

Principe De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad

van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het

inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Principe Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stemadviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

5.3. Uitsluitingen per 31-12-2021

Controversiële wapens

Zie onderstaand de uitsluitingslijst voor ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens⁵:

- AECOM
- Aerojet Rocketdyne Holdings Inc
- Airbus Group SE
- Akka Technologies
- AMETEK, Inc.
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.
- Arys Industries Ltd
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems PLC
- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Co/The
- Booz Allen Hamilton Holding Corp
- Brookfield Asset Management Inc. Class A
- Brookfield Business Partners L.P.
- BWX Technologies Inc
- CACI International Inc
- China Aerospace Science & Industry Group Corp.
- China Aerospace Science & Technology Corp.
- China National Nuclear Corp.
- China North Industries Corp.
- China North Industries Group Corp., Ltd.
- China Poly Group Co., Ltd.
- China Shipbuilding Industry Co., Ltd.
- CNIM Group SA
- Cohort PLC
- Eaton Corporation plc
- Elbit Systems Ltd
- Fluor Corp
- Fortive Corp.
- General Dynamics Corp
- GP Strategies Corp
- Hitachi Zosen Corp
- Honeywell International Inc
- Huntington Ingalls Industries Inc
- IndiaMART InterMESH Ltd.
- Jacobs Engineering Group Inc

⁵ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

- KBR, Inc.
- Kier Group plc
- Kratos Defense & Security Solutions, Inc.
- L3Harris Technologies Inc
- Larsen & Toubro Ltd
- Learning Technologies Group Plc
- Leidos Holdings Inc
- Leonardo SpA
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corp
- Lumibird
- Moog Inc
- Morgan Sindall Group plc
- Motovilicha Plants PJSC
- MTAR Technologies Ltd.
- Northrop Grumman Corp
- Parsons Corporation
- Poongsan Corp
- Poongsan Holdings Corp
- Premier Explosives Ltd
- Rolls-Royce Holdings PLC
- S&T Dynamics Co Ltd
- S&T Holdings Co Ltd
- Safran SA
- Sandhar Technologies Ltd.
- Science Applications International corp
- Serco Group PLC
- SGL Carbon SE
- Solar Industries India Ltd.
- Spirit AeroSystems Holdings, Inc.
- Steel Partners Holdings LP
- Textron Inc
- Thales SA
- Ultra Electronics Holdings PLC
- Walchandnagar Industries Ltd
- Wartsila Oyj Abp

Per 1 januari 2022 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens

Tabak

Binnen het beleggingsuniversum zijn de volgende ondernemingen aangemerkt als tabaksproducent⁶:

- 22nd Century Group Inc
- Adris Grupa DD
- Al Eqbal Co for Investment PLC
- Alliance One International Inc
- Altria Group Inc
- British American Tobacco Malaysia Bhd
- British American Tobacco PLC
- Coka Duvanska Industrija AD Coka
- Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU
- Duvanski Kombinat AD Podgorica
- Eastern Tobacco
- Electronic Cigarettes International Group Ltd
- Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo

- Fabrika Duvana AD Banja Luka
- Godfrey Phillips India Ltd
- Golden Tobacco Ltd
- Gudang Garam Tbk PT
- Hrvatski Duhani DD
- Huabao International Holdings Ltd
- Imperial Brands PLC
- ITC Ltd
- Japan Tobacco Inc
- Karelia Tobacco Co Inc SA
- Khyber Tobacco Co Ltd
- Kothari Products Ltd
- KT&G Corp
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Ltd
- Philip Morris International Inc
- PTFC Redevelopment Corp
- Reinet Investments SCA
- RLX Technology, Inc.
- Scandinavian Tobacco Group A/S
- Shanghai Industrial Holdings Ltd
- Sinnar Bidi Udyog Ltd
- Smokefree Innotech Inc
- Smoore International Holdings Ltd.
- Societe Ivoirienne des Tabacs SA
- Strumica Tabak AD Strumica
- Swedish Match AB
- Tabak ad Nis
- TSL Ltd/Zimbabwe
- Turning Point Brands, Inc.
- Union Tobacco & Cigarette Industries
- Universal Corp/VA
- Vector Group Ltd
- VST Industries Ltd
- Wismilak Inti Makmur Tbk PT

Steenkolen, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas

Uitsluitingen per 1 januari 2022

- Adani Power Limited
- Adaro Energy Tbk Pt
- AES Corporation
- AGL Energy Limited
- ALBIOMA SA
- Alliance Resource Operating Partners, L.P.
- ANTERO RESOURCES CORPORATION
- ARC RESOURCES LTD.
- ARCH RESOURCES, INC.
- ASCENT RESOURCES UTICA HOLDINGS, LLC
- Athabasca Oil Corporation
- Banpu Pcl
- BAYTEX ENERGY CORP.
- BIRCHCLIFF ENERGY LTD.
- Bukit Asam Tbk
- CABOT OIL & GAS CORP
- CALLON PETROLEUM COMPANY
- Canadian Natural Resources Limited

⁶ Bron: Achmea Investment Management, Bloomberg

- Cenovus Energy Inc.
- CENTENNIAL RESOURCE DEVELOPMENT, INC.
- CENTENNIAL RESOURCE PRODUCTION, LLC
- Cesc Ltd
- CHESAPEAKE ENERGY CORPORATION
- China Coal Energy Co Ltd
- China Coal Energy Company Limited
- China Power International Develop
- China Resources Power Holdings Co Ltd
- China Shenhua Energy Co Ltd
- China Shenhua Energy Company Limited
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMAREX ENERGY CO.
- CIMIC GROUP LIMITED
- CNX RESOURCES CORPORATION
- Coal India
- COMSTOCK RESOURCES, INC.
- Consol Energy Inc.
- CONTANGO OIL & GAS COMPANY
- CONTINENTAL RESOURCES, INC.
- CRESCENT POINT ENERGY CORP.
- CREW ENERGY INC.
- Datang Internatnl Power Generation Co
- DEVON ENERGY CORPORATION
- DIAMONDBACK ENERGY INC
- Electric Power Development Co., Ltd.
- ELECTRICITY GENERATING PUBLIC COMPANY LIMITED
- Empresa Electrica Cochrane SpA
- Enea Spolka Akcyjna
- Enerplus Corporation
- Engie Energia Chile S.A.
- EOG RESOURCES INC
- EQT CORPORATION
- Eskom Holdings Soc Limited
- Exxaro Resources Ltd
- GD Power Development Co Ltd
- GEO Energy Resources Ltd
- Glow Energy Pcl
- Gujarat Mineral Development Corporation Limited
- HESS CORP
- HK Electric Investments & HK E
- HK Electric Investments & Hk Electric Investments Ltd.
- Hokuriku Electric Power Company
- Huadian Power International Corp Ltd
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huaneng Power International Inc
- Huaneng Power International, Inc.
- Indo Tambangraya Megah Tbk Pt
- Inner Mongolia Yitai Coal Co Ltd
- LAREDO PETROLEUM, INC
- Magnolia Oil & Gas Corp
- MAGNOLIA OIL & GAS OPERATING LLC
- MARATHON OIL CORPORATION
- MATADOR RESOURCES COMPANY
- MEG Energy Corp.
- MGE ENERGY, INC.
- NEW HOPE CORPORATION LIMITED
- NORTHERN OIL AND GAS, INC.
- OASIS PETROLEUM INC.
- OCCIDENTAL PETROLEUM CORP
- Oqk-2 Pao
- OVINTIV INC.
- PARSLEY ENERGY LLC/FINAN
- PDC ENERGY, INC.
- Peabody Energy Corporation
- PEYTO EXPLORATION & DEVELOPMENT CORP.
- PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SPOLKA AKCYJNA
- PIONEER NATURAL RESOURCES CO
- PPL Corporation
- Pt Bumi Resources Tbk
- Pt Delta Dunia Makmur Tbk
- Pt Harum Energy Tbk
- Pt Indika Energy Tbk
- PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
- QEP RESOURCES, INC.
- RANGE RESOURCES CORPORATION
- Reliance Power Limited
- SDIC Power Holding
- Shaanxi Coal Industry Co Ltd
- Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
- SHANGHAI ELECTRIC POWER CO LTD
- Shanxi Lu'An Env.Energy Dev.Co.Ltd
- SHENERGY CO LTD
- Shenzhen Energy Group Co Ltd
- Shikoku Electric Power Company, Incorporated
- SM ENERGY COMPANY
- SOUTHWESTERN ENERGY COMPANY
- Suncor Energy Inc.
- Tata Power Co Ltd
- TELLURIAN INC.
- Tenaga Nasional Bhd
- The Okinawa Electric Power Company, Incorporated
- Tian Di Science & Technology C
- TransAlta Corporation
- TUCSON ELECTRIC POWER COMPANY
- United Tractors Tbk Pt
- Washington H. Soul Pattinson And Co. Ltd.
- WHITEHAVEN COAL LIMITED
- WHITING PETROLEUM CORPORATION
- WPX ENERGY, INC.
- Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
- Yanzhou Coal Mining Co Ltd
- Yanzhou Coal Mining Company Limited
- Zhejiang Zheneng Electric Power

UN Global Compact

Wereldwijd zijn 28 ondernemingen voor beleggingen uitgesloten van het relevante beleggingsuniversum vanwege structurele schendingen van internationaal breed geaccepteerde normen. Zie onderstaande tabel voor het volledige overzicht.

TABEL 5.3.1 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 31-12-2021¹

Onderneming	Norm	Schending
Altice Europe		Recht op zelfbeschikking
Altice Financing SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Finco SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Luxembourg SA		Recht op zelfbeschikking
B Communications LTD		Recht op zelfbeschikking
Bank Hapoalim		Recht op zelfbeschikking
Bank Leumi Le-Israel		Recht op zelfbeschikking
Bezeq The Israeli Telecom Co		Recht op zelfbeschikking
CELLCOM ISRAEL		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras S.A.- Eletrobras		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras SA- Eletrobras Pfd B		Recht op zelfbeschikking
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG		Rechten van inheemse volken
Enbridge, Inc.		Rechten van inheemse volken
Energy Transfer LP / Energy Transfer Operating LP		Rechten van inheemse volken
Export-Import Bank of India		Milieuvervuiling
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.		Recht op zelfbeschikking
Marathon Petroleum Corp.		Rechten van inheemse volken
Mizrahi-Tefahot Bank		Recht op zelfbeschikking
Partner Communications Co. Ltd / PARTNER COMMU ADR		Recht op zelfbeschikking
Phillips 66 / Phillips 66 Partners LP		Rechten van inheemse volken
POSCO / POSCO ADR		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Power Construction Corporation of China, Ltd		Milieuvervuiling
Station Casinos LLC		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Sumitomo Chemical Co		Milieuvervuiling
Sunoco Logistics Partners Operations LP		Rechten van inheemse volken
Syngenta AG		Milieuvervuiling
Vale S.A.		Recht op zelfbeschikking
XPO Logistics		Arbeidsomstandigheden

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

Landen

TABEL 5.3.2 LANDENUITSLUITINGEN PER 31-12-2021¹

	Sanctiewet	Human rights	Labour rights	Anti-corruption
Afghanistan				x
Burundi			x	x
Central African Republic	x	x	x	
Congo Republic				x
Equatorial Guinea		x		x
Eritrea		x		
Guinea-Bissau				x
Iran	x			
Libya			x	x
Myanmar	x		x	
North Korea	x	x		x
Saudi Arabia		x		
Somalia	x	x	x	x
South Sudan		x	x	x
Sudan	x			x
Syria	x	x	x	x
Turkmenistan		x		x
Uzbekistan	x			
Venezuela				x
Yemen			x	x
Zimbabwe	x			
Democratic Republic of the Congo				x
Haiti				x

¹ Rusland is uitgesloten per 31 maart 2022

5.4. Lijst van ondernemingen: Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
1	Acc Ltd	15-1-2021	Arbeidsnormen
2	Accenture Plc	15-7-2021	Arbeidsnormen
3	Acciona SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Acciona SA	15-1-2021	Milieu
4	Ackermans & van Haaren NV	15-10-2021	Corruptie
5	Alibaba Group Holding Ltd.	15-7-2021	Corruptie
6	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Mensenrechten
7	ALROSA PJSC	15-4-2021	Milieu
8	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
9	ArcelorMittal SA	15-1-2021	Milieu
	ArcelorMittal SA	15-1-2021	Milieu
10	BASF SE	15-10-2021	Milieu
11	boohoo group Plc	15-10-2020	Arbeidsnormen
12	Chevron Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
13	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
14	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
15	Daqo New Energy Corp.	15-7-2021	Arbeidsnormen
16	Deutsche Telekom AG	15-7-2020	Arbeidsnormen
17	Ecopetrol SA	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Ecopetrol SA	15-7-2021	Milieu
18	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
19	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
20	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
21	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
22	First Quantum Minerals Ltd.	15-7-2019	Milieu
23	FirstEnergy Corp.	15-4-2021	Corruptie
24	Freeport-McMoRan, Inc.	15-1-2020	Milieu
	Freeport-McMoRan, Inc.	15-4-2020	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
25	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
26	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
27	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
28	Grupo México S.A.B.	22-3-2019	Mensenrechten
	Grupo México S.A.B.	8-5-2019	Milieu
29	Halliburton Co.	15-1-2020	Milieu
30	Hangzhou Hikvision Digital Technology Co., Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
31	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
32	Hon Hai Precision Industry Co., Ltd.	15-10-2020	Arbeidsnormen
33	Iberdrola SA	15-4-2021	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
34	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2021	Mensenrechten
35	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
36	Kobe Steel, Ltd.	15-1-2020	Milieu
37	LafargeHolcim Ltd.	15-1-2021	Arbeidsnormen
38	LG Chem Ltd.	15-10-2020	Mensenrechten
39	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	16-10-2021	Corruptie
40	Lonza Group AG	15-7-2021	Milieu
41	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
42	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialog geïnitieerd	Normschending
43	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Mensenrechten
	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Milieu
44	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
45	Oil Co. LUKOIL PJSC	15-7-2019	Milieu
46	Pegatron Corp	15-1-2021	Arbeidsnormen
47	Petróleo Brasileiro (Petrobras)	15-10-2021	Milieu
48	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
49	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
50	PT Astra International Tbk	15-4-2021	Mensenrechten
51	QUALCOMM Incorporated	15-4-2021	Corruptie
52	Raytheon Technologies Corporation	15-1-2021	Mensenrechten
53	Renault SA	15-7-2019	Milieu
54	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
	Rio Tinto plc	15-10-2021	Mensenrechten
55	SAIC Motor Corp. Ltd.	15-10-2020	Arbeidsnormen
56	SAMSUNG C&T CORPORATION	15-1-2021	Mensenrechten
	SAMSUNG C&T CORPORATION	15-1-2021	Milieu
57	SAP SE	15-10-2021	Corruptie
58	Securitas AB	15-10-2021	Mensenrechten
59	Sibanye-Stillwater Ltd.	15-10-2019	Mensenrechten
60	SK Inc.	17-1-2020	Corruptie
	SK Inc.	15-10-2021	Mensenrechten
61	SK Innovation Co., Ltd	15-1-2020	Corruptie
62	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	15-1-2021	Mensenrechten
	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	15-1-2021	Milieu
63	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
64	Swedbank AB	15-10-2021	Corruptie
65	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	17-10-2021	Corruptie
66	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
67	Top Glove Corp. Bhd.	15-4-2021	Arbeidsnormen
68	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
69	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
70	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
71	UBS Group AG	15-10-2021	Mensenrechten
72	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
73	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
74	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
75	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
76	Zhejiang Huayou Cobalt Co., Ltd.	15-1-2021	Arbeidsnormen

5.5. MVB in de beleggingsportefeuille

TABEL 5.5.1

Beleggingscategorieën	Uitsluiten wapens	Uitsluiten GC Schenders	Uitsluiten landen	Uitsluiten Tabak	Uitsluiten Kolen en teerzanden	ESG Integratie*	Stemmen	Normatieve engagement
Staatsobligaties	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.
Credits	V	V	n.v.t.	V	V	V	n.v.t.	V
High Yield	V	V	n.v.t.	V	V	n.v.t.	n.v.t.	V
EMD HC	V	V	V	V	V	V	n.v.t.	n.v.t.
EMD LC	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hypotheken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.
Vastgoed**	V	V	n.v.t.	V	V	V	V	n.v.t.
Aandelen**	V	V	n.v.t.	X	X	V	V	V
Private Equity**	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.
Infrastructuur**	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.
Liquide middelen**	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	V	n.v.t.	n.v.t.

*Met ESG Integratie wordt bedoeld het expliciet meenemen van ESG informatie in het beleggingsproces met als doel een verbeterde risico-rendementsverhouding.

**Beleid beheerder toegepast

LEGENDA

Niet toepasbaar	n.v.t.
Toegepast door SPF	V
Beleid beheerder toegepast	V
Niet toegepast	X

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management; opgesteld in februari 2022.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.